

Педагогическа диагностика

Наблюдението като метод на педагогическа диагностика

Увод

Наблюдението като метод за изследване и диагностика е широко разпространен в практиката и в науката. Той присъства при всяка експедиция, използва се от всички членове на комисии и журита при състезания, без него не може да се проведе анализ на един училищен урок.

Нито едно изследване в социалните и хуманитарните науки не може да се осъществи, ако в него не присъства и наблюдението, въпреки че рядко в тези изследвания то е проведено според изискванията. Главната причина за това е, че наблюдението е доста подценяван метод. Не може просто да присъстваш на един учебен урок и да смяташ, че това е достатъчно за осъществяването на наблюдение.

I Определение и основни характеристики

Наблюдението като метод на педагогическа диагностика представлява целенасочен,

Наблюдението като метод на педагогическа диагностика (Въведение)

Написано от Administrator

Петък, 30 Септември 2011 05:35 - Последна промяна Вторник, 19 Февруари 2013 09:37

планиран и добре организиран процес на получаване на информация за реално съществуващи и протичащи във времето и пространството явления, процеси и резултати с педагогически характер. Наблюдението е метод, който изисква ясно и точно определяна на параметрите на наблюдаваното явление или процес. Наблюдателят трябва да знае какво точно ще наблюдава, колко време му е необходимо, какви средства ще използва. Получените данни се използват по-нататък за тяхното описание, обяснение и прогнозиране. Най-общо наблюдението може да се разграничи в следните видове:

- самонаблюдение и външно (чуждо) наблюдение

- наивно, всекидневно и научно

- епизодично, частично и цялостно (пълно)

- пряко, непосредствено, и косвено, опосредствено

- единично и групово

- структурирано и неструктурирано

- наблюдение в естествени и изкуствени лабораторни условия

- активно и пасивно

- открито и скрито

- описателно и регистриращо

- краткотрайно и продължително

II Основни характеристики на посочените видове наблюдение

1. Самонаблюдението, наречено още интроспекция, служи за насочване и възприемане на собствените преживявания, усещания, възприятия, както и за регистрация (писмено или в паметта) на различни прояви, действия, настроения, въобще състояния на поведението. То е един от важните елементи на оценката на собствената личност, като същевременно е и предпоставка за разбиране на другите.

2. Наивното, всекидневно, нецеленасочено наблюдение няма предварително определени цел и обект, а по-скоро е предизвикано от всичко, което е пред нас. То може да бъде еднократно, епизодично, а също така и продължително. Обикновено резултатите от такова наблюдение се съхраняват за малко в краткотрайната памет.

3. Научното наблюдение се провежда с определена цел, то се планира, подготвя, организира и провежда от специално подготвени „наблюдатели”, които спазват всички основни изисквания.

4. Прякото и косвеното наблюдение са две от най-често срещаните форми на научно наблюдение. При първото наблюдателят следи открито определени прояви, записва ги по определен начин, като същевременно може да има и определен контакт с наблюдаваните лица. Косвеното наблюдение поставя по-високи изисквания относно подготовката и провеждането, тъй като, както показва и наименованието му, то остава скрито за наблюдаваните лица.

5. Структурираното и неструктурираното наблюдение си приличат по това, че имат конкретно поставена цел, излизат от предварително изяснена концепция, в която мястото на наблюдението е определено. Различията се състоят в това, че при неструктурираното наблюдение самият наблюдател има по-голяма свобода при

провеждане на наблюдението. Структурираното наблюдение, от друга страна, е насочено към точно определени категории или прояви, без да се допуска тяхното допълване или подменяне. По този начин се постига по-голяма точност на получените данни.

6. При **активно участващото наблюдение** самият наблюдател е член на групата, което му дава възможност да извърши своята дейност в дълбочина (отвътре) и с много по-голяма степен на достоверност.

7. Описателното и регистриращото наблюдение се различават по това, че при първото целта е възможно по-пълната и цялостна реконструкция на наблюдаваното явление, процес или събитие. Регистриращото наблюдение е по-пълно и по-конкретно, тъй като се реализира чрез регистрацията.

Трябва да се има предвид, че посочените видове наблюдения много често взаимно се преплитат или частично покриват, което е от значение при анализа на данните.

III Основни етапи при подготовката и провеждането на наблюдението

Независимо от това точно какъв вид наблюдение ще бъде проведено, трябва да се спазва определена последователност в дейността. Най-общо могат да се разграничат следните етапи:

1. определяне на мястото и ролята на наблюдението като метод в системата от изследователски/диагностични методи.
2. разработване на теоретичен модел на явлението, процеса, случая и пр., които ще се наблюдават.
3. определяне на основните характеристики, параметри, които могат по принцип да се наблюдават.
4. определяне на основните характеристики, които ще се наблюдават в конкретното изследване
5. разработване и частично апробиране на протокол, в който ще се отразят резултатите от наблюдението, преработване и оформяне на окончателния вариант
6. провеждане на наблюдението. Количествен и качествен анализ на данните от

наблюдението.

IV Място на наблюдението в системата от методи

Още в началото на всяко диагностично изследване трябва да се определи мястото на всеки отделен метод, т.е. кои методи ще бъдат от първостепенно значение за получаване на основната информация. Що се отнася до наблюдението като метод на педагогическа диагностика, възможно е то да е основен метод или да има второстепенен характер.

Ако целта и характерът на диагностичното изследване изискват наблюдението да бъде основен метод, то основните изисквания следва да се спазват строго, в противен случай ще се получи информация с ниска статистическа и съдържателна стойност.

Когато наблюдението има просто допълваща функция в диагностичното изследване и е с второстепенен характер, тогава за него не се разработва концепция или програма.

V Разработване на теоретичен модел

Това е много важен етап от подготовката на наблюдението в едно изследване. От него зависи доколко получените данни ще бъдат от полза за конкретното изследване. Смисълът на понятието „теоретичен модел” се състои в изясняване същността на явленията или процеса, които ще бъдат наблюдавани. Обикновено това става с помощта на специализирана литература.

Освен изясняване същността на наблюдаваното явление, основно внимание се отделя и на характеристиките, които ще бъдат наблюдавани. Това е един сложен процес, от който в много голяма степен зависи ефективността на самата диагностика.

VI Разработване на протокол

Наблюдението като метод на педагогическа диагностика (Въведение)

Написано от Administrator

Петък, 30 Септември 2011 05:35 - Последна промяна Вторник, 19 Февруари 2013 09:37

Ако работата по предишните етапи е извършена добре, следва съставянето на протокола, което е само техническа работа, след като вече са определени критериите и техните показатели. Трябва да се имат предвид следните изисквания към съставяне на протокола за наблюдение:

1. протоколът трябва да дава възможност за адекватно и бързо отразяване на всичко съществено.

2. в протокола трябва да се отбелязват важни за по-нататъшното му използване данни като например – тема, проблем на наблюдението, дата, време на наблюдението, училище, клас, име на наблюдателя. Хубаво е да се означат и основните съкращения, които ще се използват по-нататък за записване на наблюдаваните прояви.

3. в протокола трябва да се прави разлика между свободното и структурираното записване на информация. В първия случай наблюдателят записва съкратено всичко, което е видял и му е направило впечатление, докато при структурираното записване не се допуска свободното протоколиране на всичко, а само на предварително определените дейности. Ето как биха могли да изглеждат два такива протокола:

Целият текст е достъпен само за регистрирани потребители от [ТУК](#)